

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<i>Előfizetési díjak:</i>		A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajkért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkek a szer- kesztőségnek, az előfizetési pénzék a pénz- tárnoki — az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatainak küldendők.
Egész évre — — — — —	4 frt	—	—
Félévre — — — — —	2 „	—	—
Negyedévre — — — — —	1 „	Kéziratokat nem adunk vissza.	—

Művészi oktatás.

Annyit irnak a művészeti oktatásról, „műtörténelemnek a középiskolákban való tanításáról“, hogy végre is elhiszi a nagy, rendszeren a hírlapok hypnozisa alatt álló publikum, hogy e legujabban felkapott paedagogiai szálló ige valóban megvalósítható és megvalósítandó nevelési követelmény.

Egy angol közmondás szerint: többet ér egy uncia tényadat 20 mázsa elméletnél.

Evvél a műtörténelmi oktatással is úgy vagyunk. Előbb Fenyvesi Ferenc bolygatta elő dó korában, most a veszprémi főispán bársonyszékében pihenvén ki a Magyar Ujságban és az előadó széken szerzett babérait, nem tudom, Wlassics miniszternek melyik osztálytanácsosa kapta fel a szálló ígét, hogy hinárba került közoktatásügyünk tespedését e phrásissal fölvillanyozza.

Magyarország eddig legjelesebb magyar tanárainak Henszlmannak, Rómer Flórisnak műtörténelmi előadásait hallgatván s közel 25 éve működven a középiskola történelmi kathedráján, talán szabad nekem is beleszólni a chórusba s nem lévén a teoriák és szép szólások embere, hivatkozni valamelyes paedag. tapasztalataimra.

A ki sohasem tanította a világtörténelmet és klasszikai philológiát felsőbb osztályokban, az talán helyeselni fogja a megindult áramlatot s új tárggyal fogja szaporítani amúgy is megterhelt gymnázistáinkat és realistáinkat; de a ki praxisból tudja, hogy a helyén világ plasztikáját egy 8. osztálybeli diák épp oly kevésbé érti és élvezi, mint a hogyan nem érti meg Overbeck fejtegetéseit még a 2—3 éves tanárjelölt sem; a ki tudja, mily nehéz megértetni a középiskolában a művészet történelmének legelemibb tételeit a közép és újkor tárgyalásánál, mert a diáknak sem megállapodott világnézete, sem fogalma nincs a különböző

művészetek technikájáról, nem hogy aesth. stíl változatairól lehetne világos fogalma, — az ugyan aggodalommal tekint e legújabb paed. hóborttra, melynél nagyobbat csak Csáky Albin teremtett az u. n. görög pótló tantárgy behozatalával s az egységes középiskola feszegetésével.

Tessék megértetni 15—16 éves fiúval a zenei styleket, az olasz és német zenei iskola különbségeit, azzal a diákkal, kinek zenei ismerete néhány népdalra és egyházi énekekre terjed. Tessék megértetni 15—16 éves fiúval a középkori és renaissancekori festészet különbségeit a nélkül, hogy a gyermek lelke más mellékfogalmakra el ne tévelyegjen; tessék neki bemutatni Niobe, Venus, Kalopigod, Apolló meztelen szobraiit úgy, hogy tisztán a művész ihletett szemével lássa az alakokat, nem a 16 éves fiatalokor semmivel sem törődő pajkosságával és komolyság hiányával. De föltéve, hogy valamennyi blazirt öreg urak szemeivel és lehűtött képzeletével hallgatná a műtörténelmi előadásokat, még mindig kérdés, a műtörténelmi ismeretek fölérnek-e az ethika és egyéb komoly tudományok tudnivalóival. A művészet soha sem szolgált okulásul, legfeljebb élvezet volt, a gazdag körök és társadalmi osztályoknak luxus élvezete, nem közszükséglet vala, melylyel jóllakni lehet, mint a mindennapi kenyérral beelégelni, mint az erkölesi és tudományos ismeretekkel, melyek cselekvésünket irányítják és lelkünket fölvilágosítják, magasabb színvonalra emelik. Becsületesnek lenni, mindenkinek kötelessége; okulni, mindenkinek hasznos, de aesth. és művészileg gyönyörködni csak kívánatos, dicséretes tulajdonság, nem föltétlen kötelességünk.

Egyet azonban jónak találók a művészeti érzék fölkeltésére.

Rendezzenek a német és osztrák Schüler—Reisen mintájára tanulmányi kirándulásokat muzeu-

mokkal, képtárakkal vagy történelmi emlékekkel bíró városokba, p. o. a fővárosi, kolozsvári muzeumok, a brassói, gyulafehérvári, pécsi, kassai templomok megtekintésére. Az ilyen kirándulásoknak kellő vezetés, felügyelet és felvilágosító magyarázat mellett több haszna lesz, mint gyarló gipszmintáknak, rajzoknak, festmény-másolatok bemutatásának, a mellett a geografia is nyer, mely különben is mostoha gyermeke a középis-kolai tanításnak.

Dr. Czirbusz Géza.

A csiksomlyói főgymnázium áthelyezésének kérdése.

Főgymnáziumunknak Csiksomlyóról Csikszeredába való áthelyezését 1896-ban a millenium alkalmából eszete ki és tette kérdéssé valaki, kitől maig is történelmi multunkhoz és az ügy fontosságához méltó, kielégítő és elfogadható indoklást nem kaptunk. — A „Csiki Lapok“ „Csikvármegye alapítványa“ címen a 14-ik számban az áthelyezés mellett foglalt állást, de egyetlen meggyőző okot sem mutatott fel. Irt időben többen hozzá szólottak a kérdéshez, de az ügyet úgy intézték, hogy valami átszűrt halvány ellentéteken kívül, a bir-lapi tárgyalásra számtal ellenvélemények és bizonyítékok a maguk intenzív voltakban soha sem láttak napvilágot. A nem hivatalos vármegye közönsége, — mely az áthelyezést soha nem akarta s ma sem akarja — máig nem ismeri az okokat, a mikért, a helyet, a hová, az erkölcsi, a szellemi, az anyagi előnyöket, a közgazdasági, a közegészség-ügyi, a társadalmi, a közművelődési, a nevelés-oktatásügyi kedvezőbb viszonyokat, feltételeket stb., melyek az áthelyezést szükségessé vagy még kívánatossá is tehetnék. A „Csiki Lapok“ 1899. évi 5. száma a fenti cím alatt feleleveníti a kérdést, de miután e lap már a multban sem engedett az ellenvéleményeknek szabad tér, ez év elejétől pedig a vármegye hivatalos közönyvévé szab- és convencionálítottat — még kevésbé számíthatunk rá, hogy nem modern szabadlevél ellenvélemény vagy indokolásnak helyet engedjen; azért választottuk a „Közművelődés“-t.

A „Csiki Lapok“ a „Csiksomlyói főgymnázium áthelyezésének kérdése“ cí. alatt tárgyakra vonatkozólag ezeket írja: „A csiksomlyói főgymnáziumnak Csikszeredába való áthelyezése céljából a megye közönsége is 50,000 forint szavazott meg“. — „Ezen kérdés felett a státusi igazgatótanács és a vallás és közoktatási miniszter közötti eszmecsere folytán előbbi — az új építkezési fedezet hiányában kijelentette, hogy a kérdésbe akkor szóhat érdemlegesen, ha Csikvármegye a somlyói helyett Szeredában új épületeket épített. Irt miniszter 1898 dec. végén megkereste a Státus igazgatótanácsát, hogy Csikvármegye közönségével a kérdés megoldása végett újból lépjen érintkezésbe, „minthogy az áthelyezést minden tekintetben kívánatosnak tartja“(?) s „figyelmeztetette, hogy a gymnázium állami segélyezésének szerződésbe foglalása addig nem történhetik meg, míg a kérdést el nem döntik: marad-e vagy áthelyezik. Mert ha át nem helyezik, akkor új gymn. épületet kell építeni, mely a Státusra jelentékeny költséggel jár. — A kérdés közelebbi tárgyalására nézt cikkiró előre is

kizártnak tartja, a hogy a Státus igazgatótanácsának merev álláspontjával szemben a vármegye közönsége az áthelyezéssel és új építkezé-ekkel járó 3—4 százezer forint költséget bajlaod lenne magára vállalni minden ellenérték nélkül.“ — Ez a közlemény rövid kivonatonban.

Nekünk pedig ezen közlemény alkalmából az áthelyezéshez ellenvéleményünk is észrevételeink a következők:

1. A vármegye azon közönsége, mely az áthelyezést akarja, mely az 50,000 forint megszavazta, s melyet már előbb „hivatalos“ megkülönböztetéssel jelezünk, — ély öry értelembe képviseli a vármegye nem hivatalos közönségét, mint a mai parlament az ismert módon és eszközökkel összetobozott többségével. A vármegyei hivatali testületben jegyző, bírók teszik ama közönséget.

Nohát — nem tagadjuk — van a hivatalos megye közönségében néhány előrelátó vezéregyéniség, kik Csikszereda központivá emelésének céga alatt — megmagyarázható érdeklődéssel sürgölödhetnek az áthelyezés kérdése körül. A Csikszeredából Somlyóra átjáró tanulók csekély száma s az a néhány inuen a máshová áthelyezés örök változandóságának kitett — s a soká alig kihatoló álmositással még jobban kiteendő család a nem hivatalos Csikvármegye közönségtől, ha ez milliókkal rendelkeznek is — alig kívánhatja, hogy az áthelyezéshez s az áthelyezett intézet folyton növekedő jövő igényeinek megfelelő ellátásához, az állam esetleges segélye és a rk. Státus hozzájárulásán kívül szükséges 3—400 ezer forintba rugó rengeteg áldozatot az eddig fentartott és tovább is fentartandó intézeteknek; nyújtott és továbbra is nyújtandó segélyek, nevelési célok kárára meghozza, midőn Csiksomlyón a célnak teljesen megfelelően berendezett s a felmerülő hiányokat kevés pótolandó internatium, valamint az egész Erdélyben paratlan szép zárdatemplom mellett — a templom építés költségei (6—700 ezer forint) megkimálásával az állam, a Státus és megye összehozott erején és költségén csak a gymnáziumi épületet kell a maga helyén és talaján a modern igényeknek megfelelően át- vagy újraépíteni s azt teljesen és jövőre minde tekintetben berendezni, ellátni s nemzeti missziójában a jövő századok és nemzedékek számára biztosítani.

De hogy az önérdék és egyén modern uralmából folyás előtérbe nyomott indokain kívül a *szükségesség*, mely századok folyamán soha sem mutatkozott, s ma sem áll fenn, legalább indokait nem ismerjük, sőt még a *kívánatosság* sem sürgetheti az áthelyezést, annál kevésbé a *kövjo*, mely előtt minden egyén célnak meg kell hajóni, — igazoljuk a következőkben, melyek az 1. p. alatti anyagiaktól eltekintenek.

2. Nem teszi kívánatossá az áthelyezést Csikszereda központivá emelésének elég érdekesnek látszó ügye, mert Csikszeredának, hogy a késő századok eszméjének megfelelően a vármegye valódi és tekintélyes központjává nőjje ki magát, — már a talaj és helység felkveti viszonyainál fogva Csiksomlyó, Sztlétek, Taploca és Zsögöd felé, mely két utóbbival rohamosan épül egybe — kell terjeszkedni és kiépülnie, úgy hogy Csiksomlyónak kell egykor Csikszereda legnevezetesebb s e várost kiegészítő legszebb pontjának és részének lenni. — És ez felet meg Csikszereda közel ezeréves történeti multjának, hagyományának is. Igen, mert tudnunk kell és nem szabad elfelednünk, hogy a Somlyóhegységről Somlyó gyűjtőnév alá vont „Varótfalva“ és „Csobottfalva“

már az Árpád-házi királyok alatt a csikszeredai várhoz tartoztak, annak előőrseit képezték, illetőleg egymásnak kiegészítő részei, egymáshoz tartozók valának s ősz idők óta a székely katonai intézőség Csikszeredában a polgári hatóság Csiksomlyón egymásra támaszkodva Csik-Gyergyó-Kászon székely székek értelmi súlypontját és kultur-fejlődésének gócpontját képezte s már a természet által központul jelöltetett meg.

A multban senkinek sem jutott eszébe — még a Zsögöd, Taplocán, Sz.-Mihály, Karcfalván, Kászonban lakó s onnan Csik-Somlyóra bejáró fő- és alkirály bíráltnak sem, mikor pedig a közlekedési viszonyok másabbak voltak, hogy Csik-Somlyót, az ő szellemi és értelmi központjával ezek egyike vagy másika után kellene burcolni, ezektől messze volna, vagyis Csiksomlyó, Szereda, Taploca, Zsögöd, Szentlélek, ezek egyike vagy másika értelmi, erkölcsi és merkantil súlypontjának megbolygatása nélkül a később meggyévé lett-Csik-Gyergyó és Kászon székek, a mai Csikmegye központjává ne alakulhatnának, s ezért Somlyót ki kellene költöztetni Somlyóról.

Csak Szeredának kiépítését és viszont Csiksomlyónak terjeszkedését kell egymással szemben a Székutja két oldalára irányítani s pár évtized alatt nem lesz Szereda messzebb Somlyótól, mint a rohamosan összeépülő Zsögöd és Taplocától. — A gazdag vízforrásokkal és csergedező patakkal bíró Székutja két oldalán sokkal egészségesebb, szebb utcasorokat, állandósabb épületeket lehet emelni s kevesebb költséggel, mint Szeredának süppedékes, ingoványos, mocsáros és állandóan nedves talaja nyugati és déli s vízáradataknak kitett alantos oldalán. A Székpatyka még szarvaság esetén is a Somlyópatakából táplálható. A székedi borvízforrás és szénforrások szintén felhasználhatók, de a kútak ásása se oly költséges s ezek forrása se esik e vonalon sehol oly mélyen, mint a szeredai terület akármelyik pontján. Így Szereda és Somlyó ismét összejönnek, mint a multban, úgy, hogy ha a gimnázium eddig a szeredai sárfészek és víznyos, kiállhatlan is ibatlan rossz vízzel bíró részén lett volna, most kellene azt a somlyói nyílt térre jó egészségesebb vízzel és tiszta levegőjű szilárd talajra átvinni és nem viszont. Őseink tudták miért építkeztek oda s volt érdekük, a hely megválasztásához. Aztán az egyetlen gimnáziumi és esetleg kapcsolt internatusi épület alig emelné Szereda fényét és központiságát oly imponáló módon, hogy azon a helyen, hová azon iskolai épületek jönnének, más épületek ne tudnák pótolni.

Nincs tehát a Hargitának kitett Szeredában már a helyrajzi fekvés, talaj és légmérsékleti viszonyoknál fogva oly alkalmas helyiségünk, mely Somlyó fekvése, talaja, levegője, vize stb. kedvező viszonyaival versenyezni tudna s ezekkel szemben kívánatosná tenné az áthelyezést.

3. Nem teszi kívánatosná az áthelyezést a közegészségügyi viszony sem, mely a tanuló ifjúság testi szervezete és fejlődésére Csik-Somlyóval szemben Szeredát előnyösebbnek tűnethetné fel, sőt ellenkezőleg itt az előny már a Somlyó fölött emelkedő Kis- és Nagy-Somlyó hegyek élenyűs légáramlatnál, az ifjúság sétái és tanulására kedvező helyiség-nél fogva is Somlyó javára esik.

4. Nem kívánatos az áthelyezkedés az internatusi intézmény mellett, de ettől eltekintve az ifjúság erkölcsisége érdekében sem, mert minél városiasabb jelleggel bír valamely

iskolai intézmény helyisége, a fejlődő és fogékony fiatalság erkölcsi érzéke pl. a séták és városi kirándulások alkalmából egyik-másik utca látványosságai hatása alatt — annál nagyobb esélyeknek van kitéve.

Aztán mondjuk ki meztelenül: ma a tanuló fiatalságnak nincs miért nagyon tenni — tisztelet a kivételeknek — az Ugron Gábor által találóan jellemzett „értelmség” erkölcsi példái után. — A mi Csik-Somlyóról Kolozsvár vagy más nagybont városokra kerülő ifjaink egyike-másika, elég rohamosan romlik és esik el. Nincs miért erre már itthon készíteni elé őket és alkalmat nyújtani nekik. Mert hát utóvégre is nem állja ki a józan kritikát azon téves felfogásból eredő okoskodás, hogy a mi, nagybont városra jutó ifjúságunk egyike-másika azért esik el oly rohamosan, mert itthon nem volt elég szabadsága. Elhalgatva azt, hogy ez a mindeuitt elfogadott internatusi intézmény ellen irányult — elesik a fiatalság egy része, azért, mert nem volt itthon az iskolával össz-működő családi nevelése. — mert a szülők nem teljesítették gyermekeik iránti kötelességeiket.

Vagy elesnek épen a szülőktől elsajátított és öröklött rossz példák hatása alatt. Elesnek itt is, ott is a kinálkozó alkalmak eseteiben, elesnek az idegen rossz példák, rossz társak ragadós példájának litása és vezetése mellett.

5. De a tanuló ifjúságnak a nevezetesebb családokkal való érintkezése által elsajátítani remélt társadalmi eszelaudósága, az illem, tisztesség és rugékonyság elsajátítása sem tesz az áthelyezést kívánatosná az ifjúságnak e tekintetben az ártatlanság himporának ériutatlensége nélkül alig is kinálkozik a számára, — mert a tisztviselői, hivatali és kereskedői osztályokhoz tartozó családokon kívül kevés van, ahol e végből a tanuló megjelenhetnék. Különbön is a hivatali kör és kereskedői osztály, melyeknek még vasárnapja és ünnepe sincsen, alig érintkezhetik a nagyobbára falusi székely házakról kikerülő tanulókkal s nincs is meg ezekkel a családi, rokonsági stb. összeköttetés, mely őket egymással összehozhatná, s melyből az ifjú tanulva és okulva felvert szív és lelki állapot nélkül vonulhatna vissza az iskola falai közé.

A mi székely ifjaink közül, a somlyói tudás mellett, a társadalmi alkalmazkodás és szükséges jártasság hiányában hivatali felsőbb állástól alig esett el eddig is valaki s később is alig fog elesni. S ez alkalmazkodás elsajátítására Szeredában sem fog több alkalom nyílni.

A protekció és kasztrendszer továbbra is emelni fogja társadalmi alkalmazkodás nélkül a sablonhoz tartozókat, protekció nélkül a társadalmi jártasságnak felnöttek továbbra is csak tudásukra és önjerejükre lesznek utalva.

A modern társadalmi jártatos és alkalmazkodó ifjakból legalább is hamarabb kitelik egy-egy iparlovag, vigée vagy gigeri stb. Mikre még boldogulásunk tekintetéből sincs sem magunknak, sem székely fajunknak, sem gimnáziumunk tekintélyének szüksége. Aztán ezek eltanulása végett sem kellene Somlyóról Szeredába költözködni.

6. De nem teszi kívánatosná az áthelyezést a tanár urak tágabb körű társadalmi érintkezésének szüksége sem, mert a tanár urak ép úgy le vannak kötve a tanidő alatt az iskolához, mint épen a tanulók; a nagy tananyag, a sok feladvány átvizsgálása stb. őket is emészti testben, lélekben,

erőben és időben. S ha egy-egy pár órai szabad idejük van azt családjukban, egymás közt, olvasóköri, fillér- és más estélyeken stb. ép úgy eltölthetik, mint ép Szeredában. Aztán Szeredának sincs sem oly kiváló kaszinója, sem társadalmi v. köre, mely után akármelyik tanár urnak is oly nagyon kellene homlania. Aztán a multban sem volt, s ma sincs s a jövőben sem lesz oly messze Somlyó Szeredától és Szereda Somlyótól, hogy fél óra közben még a távolabb eső szeredai és somlyói családok is ne érintkezhetnének egymással és fel ne kereshetnék egymást. Ezt az útát pedig a kölesönös szeretet és érintkező akarat még nagyobb városokon is megteszik egymás iránt.

7. Még azon körülmény, hogy némelyek szerint Szeredában a szülők könnyebben találkozhatnak gyermekeikkel, sem teszi kívánatosá a csiksomlyói csendes, zajtalan és tanulásra utólrébetlenül páratlan magánynak odahagyását, mert nevelésoktatási szempontból az az esetleges gyakori találkozás sem a szülők konyhájára sem a ifjak szellemi és erkölcsi fejlődésére nem hoz semmit. Nem szorul magyarázatra, hogy a gyakori találkozás inkább az erköcsi magaviselet és fegyelem kárára és a szorakozottság emelésére esik.

8. De a fogyasztásokra történt hivatkozás sem teszi kívánatosá az áthelyezést, mert Somlyó örök időktől fogyasztó közönségét képezte Szeredának s azt képezi ma. Bár Somlyónak is hetivásár engedélye van, más piacot nem ismer, mint a szeredait.

9. A mi főgymnáziumunk a magyar haza keleti őrtalán elhelyezett székelly nemzetnek nemzeti küldetéssel felruházott intézete, mely a csiki katolicizmus és ezen iskoláról nevezett klasszicizmus fűzhelyén, annak kebelében és emlőin a Bold. Sz. Szűz édes anyai oltalma és pártfogása alatt lett századok folyamán át azzá, a mi. — A történelmi mult, a hála és nemzeti kegyelet tesz ki egyuttal és elválaszthatatlanul vallási és erkölcsi köteleességünké Isten és a B. Sz. Szűz iránt, hogy ott az anyai század székelly nemzetkének szorgalma, szivverése, imája, könyve, vallási és hazafias küzdelmek alatt kiömlött vére, Istenért küzdő jámborok léptei által megszentelt helyen, hol e sokat szenvedett és zaklatott nemzetsarj anyai kegyelemben, a dásban, vigasztalásban, dicsőségben részesült — maradjon gymnáziumunk örökre s ott tovább hirdesse az ahoz kötött, s azzal összeforrott mult és leltűnt századok dicsőségét, tovább lobogtassa a székelly nemzet művelődésének és polgáriadosásának fátylafényét, hogy a mi ifjuságunk ott a Somlyó közvetlen tövében Mária lábainál merítsen a kegyelem kiapadhatlan forrásából az élet folyton nehezülő küzdelméhez erőt, bátorságot, kitartást, innen kölesönözön szellemet, szivet, lelket, ősi erényt, önértetet, hitet, reményt Isten és honszeretetet, bölcsességet, szentséget és igazságot, mikre oly nagy szűkségünk van. Csikmegyének, — a székelly nemzetnek Csik-somlyóhoz kötött története egy maga elég volna arra, hogy, ha e főgymnáziuma eddig ott nem lett volna, most a magyar nemzet ezred- és a székellység mástól ezred-éves fordulójára alkalmából oda a kegyelem helyére, a csodák közvetlen forrásához Mária lábaihoz, az isteni segedelem közelébe helyezze át, nem hogy mindezekkel szakítva elburcolkodjék, hűtlenül odahagyja mindazokat. Valamint az egyháznak, úgy az egyház előcsarnokának az egyház kebelében született és felnövekedett iskolának is Isten-től megígért örök élete van. A mi főiskolánk élete

az Isten csodái által megszentelt s nem a véletlen által kijelölt helyhez van fűzve. A magyar állam, mint ilyen a romboló idők forgó viszontagságai között megcsúszhatik, de a mi főiskolánk a B. Sz. Szűz védelme alatt áll, Isten lelke örökdió fölötté. Nagy kegyetlenség lenne, innen kiragadva a politika örökön változó szeszélyeinek és esélyeinek kitenni s ezzel jellegét is esetleg eldobni.

10. Az áthelyezés nem kívánatos azért sem, mert a mi székelly és még imádkozó népünk megszokta a tanuló ifjuságot a Csik-somlyóhoz kötött s ottan tartott búcsúünnepélyeknél látni és énekelve Mária lábainál hallani, s ez mindig emelte a vallásos buzgalmat, áhitatot, erkölcsi és lelki élet éleveségét. Nos Szeredában hová járja az ifjuság templomba. A jelenlegi szeredai templom ha melléje építenék a gimnáziumot, akkor se felelné meg a célnak, mert kicsiny, ha távol lenne attól, ezt is nélkülözni kelene vagy a gymnázium mellé újat építeni.

De hol ehhez a rengeteg költség? A városnak nincs miből, a megye nem építhet Szeredának, az állam szintén alig épít. Vagy Szeredában az ifjuságnak majd nem is lesz szüksége templomra, Istenre, vallásra, vallási gyakorlatokra stb? Vagy ha igen, mindezeket Szeredában azzal a hozzájárthatósággal, költséggel, fáradsággal és könnyűséggel és oly lékemelően megvalósíthatja-e, mint Somlyón tette év-zakon át? Soha. Isten, vallás és erkölcsi nélküli tudománytal agyontömtött ifjuságra nincsen szükségünk. — A ki nagyot markol, keveset szorít. — Fejlesztéssék egybevetett erővel az intézet ott, a hol van. Jó helyen volt, van és lesz az ott. Nem ötletszerűleg volt az oda építve, mint azt most a liberális rövid gondolkodás áthelyezni akarja.

11. Ellene szól az áthelyezésnek a megye költségének nagyobb igénybe vétele mellett azon körülmény is, hogy Gyergyó is Sz. Miklóson gymnázium létesítésén fáradozik. Már pedig ennek létesítése esetén a somlyói gymnázium áthelyezésére kiadott közöltségek jogi alapján ő is igénybe vehetné a közös nevelési alapot, mely e kettős kiadással elűtetnék eddigi céljától, mely eddig mindannyiszor felhozott, valahányszor főleg a gymnázium segélyezéséről vala ezen alap tésére szó.

A megye nevelési alapja a multak tanúsága szerint a gymnáziumot nem karolta fel abban az ohajtott irány és arányban, mint azt mi a nem hivatalos megye közönsége közöltségekkel egykor-máskor mégis csak elvárhattuk volna. S most honnan e váratlan felbuzdulás? Alig is értenők, ha minden adott és nem adott alkalommal elő nem hozakodott volna a hivatalos megye közönségének számára mint a kivonatolt fentebbi közlemény zárszavában is látszik a folyton hangoztatott, de nem értett „ellenérték“ és tázabb körű befolyás követelésével.

Az erdélyi róm. kath. Státusban Csikmegye legnagyobb részben van képviselve. A rk. Státus zömét mi adjuk, — a Státus ugyszólva mi vagyunk, a gymnázium első sorban a nevelésalap a miénk, mégis minden a megyéhez a gymnázium segélyezése ügyében megforduló kérdés tárgyalása azon szerencsétlen felkapott eszmén fordul meg, hogy „ellenérték kell, befolyás kell“ stb. Nem lehet érteni, miért akar a megye az önfiaiból álló státusban külön státust, a legnagyobb befolyásban még nagyobb befolyást gyakorolni és ezzel a Státus és igazgató-

ságával szemben a bizalmatlanságot ápolni? Ez alig lenne más, mint a rkath. Status és egyház autonóm joga, szelleme és isteni intézménye ellen irányult divatos és modern felfogásnak megnyilatkozása, mely míg minden mozzanatában katholicitásunk hőmértékéről bizonyoskodik, addig szomorúan jellemzi kath. voltunkat és sérti, mint minden iskolaközösítés és államosítás, önméhiben hordván a bizalmatlanság kriteriumát, a keresztény józan és helyes felfogást és az iskolához való jogunkat.

Es itt azon gondolatunknak adunk kifejezést, valjon főgymnáziumunk áthelyezési eszméje meggett annak agyában, ki azt kieszelte, nem rejlik-e ott egyik leplezgetett indokul az állam és megye segélyének nagyobb mérvű igénybe vétele öve alatt, annak a rk. státus kezelése aluli kivétele vagyis államosítása? Az a folyton bánytorgatott „ellenérték“ felszínen tartása feltételezi e gondolat jogosultságát. — Másképp alig lehet azt érteni. — A hivatalos megye közönsége tudásunk szerint ugy tenne legjobban eleget a nem hivatalos szegény megye közönsége érdekeinek, mely közönségből a hivatalos megye közönsége is kikérült s időnként kikérülni szokott, ha kezét fogva a rkath. státussal a mi nevelési alapunk megtakarítható fölöslegét, illetőleg az áthelyezésre felajánlott 50—100 ezer trtot az átköltöztetés helyett főgymnáziumunknak a modern viszonyok szerinti átalakítására és ellátására stb. fordítaná, esetleg egy új gymnáziumba beépítené. Ezzel az a sokat sürgetett ellenérték, míg e földön székely szív dobog, az erekben székely vér pezseg, a lelkekben székely eszme él, — örökre biztosítva lenne. — Míg ellenben az ellenérték-követelők, az egyház iránti bizalmatlanok unokái, az ellenérték fejében még megérbetik, hogy idegenek ülnek ezen nemzeti örökünkbe. Es tessék ezt jól meggondolni! Csak egy idegen abszolút uralom kell, mitől nem is állunk oly nagyon messze, s míg isten és az egyház örökre élni fog, addig majd új Bach és Schmerlingek ülnek be államosított gymnáziumunkba az állam cége alatt igazgató és felügyelő nagy és kicsi választmányosokul.

Aztán nekünk autonóm jogaink vannak, a jogoknak megfelelő köteleességeket mi teljesítjük. Ezt nekünk nem szabad felednünk. E jogokat nekünk nem szabad hálátlan kezekkel szétépergetni, szétrombolni, az ezen jogokat képviselő Státus erőit ercsítés helyett szétforgácsolni, emészteni s ezzel önmagunk ellen küzdeni.

12. Az sem ok az áthelyezéshez, hogy a mi főgymnáziumunk a magyar haza keleti védfalán nemzeti küldetéssel bír s mintha e küldetését jobban betölthetné Csikszeredában, mint Somlyón. A mi gymnáziumunk e misziója nem új keletű, századok óta teljesíti azt. S ha az nem lesz és katholicusok nem leszünk, Isten tudja, eddig nem oláhosodunk-e el, mint a hunyadmegyei magyar protesztáns községek! A furesa az a dologban, hogy gymnáziumoknak e századok folyamán annyi vallásosság és hazafiasággal teljesített misziója csak ma jut, az áthelyezőknek eszébe, midőn Somlyóról Szeredába pár kilométerre való átköltözésről van szó s most akarják e minőségben teljesített köteleességünket az államsegélyben államilag megfizettetni, midőn ömagunkra hagyva a multban most önerőnkön is képesek vagyunk a versenytéren megállani, midőn történeti multunk átvonásával akarnak a multért a jövőre megfosztani önállóságunk- és jogainktól, megjutalmazni oly címen, melyen a beözönlő idegenek egy-

velegében ezután sem tehetnénk gymnáziumunk befolyása utjáu többet, mint Somlyón. A nemzeti küldetés ujon felvetett kérdése tehát szintén nem ok az áthelyezés mellett, legfőlebb kapósságnál fogva az államsegélyre szolgálbat motívumul.

Hozhatnánk fel végül más okokat is az áthelyezés kérdése ellen, mert, hogy új gymnázium építletet kell később épít ni, az az áthelyezést legkevésbé sem indokolja, sőt nagyobb költséggel és imponansabb építlettel csak itt lehet építeni nem lévén szükség más építkezésekre, az internátus az igényeknek teljesen megfelelő stádiumban lévén. A Státus, a megye, az állam által is segítve egyharmad költséggel kiépítheti a gymnáziumot, mint a mennyibe az átköltöztetés minden elfogadható ok nélkül kerülne. Nincs tehát ok az átköltöztöködésre s azt nem teszi semmi sem szükségessé, sem kívánatosá. Jó helyen van az ott, hagyjuk meg azt ott, a hol van!

Falusi.

Kereszt.)*

*Gazdag ur halad
Erre felé.
Fejét föltartja
Az ég felé.*

*Mellén kereszt van,
Arany kereszt.
Büszke rá ; sokért
Nem adná ezt.*

*Szembe megy vele
Szegény asszony,
Mint hervadt lomb
Szélfúvason.*

*Nem büszke, mint
Ez ur. Nem olyan,
Pedig keresztje
Neki is van.*

*A szenvedésnek
És nyomornak,
Sulyos keresztje
Alatt roskad.*

*De sohse látja
Azt földi szem,*

*) *Mutatvány szerzőnek „Szülőföldem“ című közelebb megjelenendő gyűjteményéből.*

*Csak, a ki mindent
Lát: az Isten*

*Éljed világot,
Gazdag ember!
Kérkedjél arany
Kereszteddel!*

*E föld a tiéd,
De túl — a menny,
A kik látatlan
Keresztet hordnak,
Övék leszen.*

Gencsy István.

Pogány nyomok.

Aurelianus császár omladékos, komor városa falairól már csak foszlányai lógnak le azoknak a falragaszoknak, melyek méteres betűkkel hirdették a farsangot. Volt, letűnt: álomnak hódító mánornak tetszett, melyből öntudatra rázta fel az örök várost az a zúgó harangszó, mely ősrégi szokás szerint bűnbánatra szólítja fel „in capite ieiunii“ a böjt kezdetén a rómaiakat. Ott voltak már azok az oltár előtt, hogy homlokukra vegyék a bűnbánat hamuját. És ha végignézzük e képet, ha látjuk, mint hajtják le alázattal fejüket a pap előtt azok, kik tegnap még ott ugráltak az úton; ha tudjuk, hogy Rómában tartják meg legszigorúbban a negyvennapos böjtöt, — mintha igazat akarnánk adni II. Szoliman követének, Busbech pasának, ki visszatérve Konstantinápolyba azt mondotta urának, hogy az év egynehány napján valóságos megbolondulnak a keresztények, de valami hamúféle ellen-szert kapva papjaiktól fejükre, észretérnek és hosszú-hosszú ideig keservesen vezekelnek bolondságukért.

A római farsang, a világ legbolondabb farsangja, világhírű — volt. Csak volt. Nem tehetek róla, ha ismét a „régijó idők“ ismeretes danájáról akarok énekelni, de bizony másképp voltunk a római farsangok, még pedig nem is olyan régen! Mikor a pápa volt Rómában az úr és az olasz nép még látta, hogy a világi tekintély tisztelve bajlik meg Róma ura és az Egyház feje előtt és következésképp ő is tisztelte a tekintélyt, akárkié lett legyen is az, akkor a római farsangtól is lehetett még valamit tanulni.

Az Egyház tűrte a farsangot. Pogány eredetre vezeték vissza az álarcosok, álarhások e bolond napiát, Lupercus körmeneteit látják benne mérsékelt alakban; Róma szívósan ragaszkodott e szokásokhoz; küzdött ellene az Egyház, mivel pedig a rómaiak szívéből teljesen ki nem tudta tépni ez emlékeket, hogy össze ne törje azt a szegény szívet, inkább a gondos anya szerepét vevé magára, az aggódva örködik gyermeke rakoncátlanokodása fölött, hogy túl ne csapjon a gáton. Tűrte a farsangot és mivel Rómában a világi hatalom is kezében volt, józan törvényekkel mérsékelte, útját állta a veszéles áramnak.

Igazán megkapó volt az az engedelmesség, melylyel a rómaiak e törvényeket fogadták. Mielőtt az ágyú az angyalvár tetejéről el nem dördült, álarccal senki sem lépett az

utcára; ha újra megszólalt az ágyú, jelezve a farsang befejeztét, az álarcosok eltűntek. Péntek, vasárnap és ünnepszent volt; farsangi mulatságok aznap tiltva voltak. Különben pedig, ha elhangzott az adott jel, a nyolc utolsó rapon kedvükre táncolhattak végig a „Corso“-n az álarhások, rázhatták rézesengőiket, verhették dobjaikat; nyomukban virágokkal, lombokkal ékített díszfogatok lepték el a sugáregyenes utat; a kocsikból a sürgő forgó kacagó közönség közé vagy a szőnyegekkel ékített erkélyek bálulóira virágcsokrokat dobtak, mire azok könnyű, suhogó papírlövegekkel feleltek. Itt ott pillanatig tartó „confetti“-eső szakadt le a sétálókra, s ha ezek nevetve kaptak a golyócskák után, birtelen széjjelszállottak azok és hófelér leppel borítá el a ruhákat. Egyszerre csak éles kürtszó hangzik végig a „Corson“, megszólal az ágyú, siet mindenki a házakba, a közeli utcákba. Nehéz fegyverzetű lovas-csapat vágat végig a Corson, két sorban gyalog katonaság foglalja le a „Corso“-ra nyíló utakat s új ágyúszóra a „Corso“ lövésznyitvénnyé változott át. A „Piazza del Popolo“ obeliskje mellett tüzes paripák türelmetlenül várakoznak, de csakhamar megnyílik a sorompó és a közönség tapsolva köszönti a vad versenyzőket. Lovag nélkül csak a csengők furcsa zaráttól ösztönözve végig repülnek ezek a „Corso“-n, a „Palazzo Venezia“-ig, hol az első biborszőnyeget kap jutalmul. . . . Eza'att letűnt már a nap, elvonult a katonaság, kezdetét veszi a „mocoli“-tréfa. Az erkélyeken, kocsikban, az úton kigyulladnak a gyertyák és most már mindenki arra törekszik, hogy szomszédja gyertyáját előltsa és ha sikerült, ujjongva kiálta: „senza mocoli.“

Végighullámszik e tűz-tenger a „Corso“-n, fel a Capitoliumig. Egy-két ága elválnak, a fórumnak tart. De mi ez? Megkövültlen állanak meg az előbb oly vig álarcosok. Ott, a fórum „Via Sacra“-ján, a „Velabram“-on át, S. Maria Liberatrice temploma felé csodálatos körmenet vonul esendben. Az embereken szőrcsaba van, kezükben fákllya, rózsaszűzér. A menet élén meggörnyedt alak nehézes keresztes vonszol s néha-néha felhangzik mellette a „De profundis“ síró éneke. Kik ezek? A farsangi bűnökért vezekelnek. Ajtatósságukat a nép „Carnevale sanctificato“ a megszentelt farsang“-nak nevezi.

„Al Gesu“ templomában pedig összegyűltek a város legnemesebb családjai, hogy fogadják a pápát. Megjelenik az és vele együtt addig imádkoznak, míg meg nem szólal újra az angyalvár ágyúja, jelezve a farsang véget. Az ágyúszó után már csak a harangok szólalnak meg, hogy bűnbánatra hívják Róma lakóit.

Igy volt ez azelőtt. Ma mintha újra Lupercus pogány isten örökletes csapatait látnám életre kelni. Nincs, ki oda kiátaná nekik: megállj, ne tovább! Mert Rómában bilincsbe verték a pápával az Egyházat és szabad lábra eresztették a szenvedélyeket. Mi rázhatná fel ez elkábult népséget?

Honorius császár idejében történt. A pogányság gonosz hatalma rég széjjelfoszlott már, csak siralmas nyomai maradtak még meg világotrendítő erejéből. Azok a büszke oltárak istentelen szobraikkal a „Via Sacra“-n hiába várják azt a sürgő-forgó néptömeget; számukra nem terem már virág, nincs már, ki szalagokkal ékíteni márványukat. Igénytelen pók szövi bálóját ott, hol azelőtt lombfűzerek között il-

Itos áldozatfűst emelkedett a magasba. Bezárták a forum templomait; a nehéz kapukon ott lóg Honorius császár tilalma: romboló kéz ne nyúljon e művekhez. Emberek szívesen kerülik e helyeket, de annál többet pusztít rajtuk a császári tilalomnak fittyet bányó idő.

Száz éve már s tán több is, hogy Constantinus kitzítte az üdvöthözó keresztet és mégis Rómán a pogányságnak még több nyoma setétlik. De a föltek legsötétebbje mégis csak az az átkos ragaszkodása Rómának a gladiatori játékokhoz. Ott térdel órahosszat Róma püspöke az apostol sirjánál, kezeit földelvé kéri az apostolt, mentse meg Rómát e szégyen től. Ágoston püspök gyujtó szavai, Prudentius felzokogó költeményei nem jutnak el az elvakult rómaiak szíveikhez. Aobb keresztények rettegve látják, mint sietnek gyenge testvéreikkel a fenmaradt pogányok az Amphitheatrumba, hogy embergyilkólason legeltessék szemeiket. Pogányok és keresztények ott ülnek már a padosorokon és türelmetlenül kiáltanak játék után. És a Colosseum nem rendült meg alapjában, az annyi keresztény vétértől megszentelt aréna nem sülyed el, az elhullott keresztények szellemei nem jelennek meg, hogy lángoló palószukkal kikergessék ez elvakultakat.

Megszólal végre a trombitaharsogás: megkezdődik a játék. Most lépnek be a gladiatorok; köztük vannak a „hurokvetők“ háromgútvillájukkal; a tört göröcsösen szorítják maikban, rövidre fogják hurokjukat. Vadül tekintenek rájuk ellenfeleik, az „üldözök“ és rázzák könnyű fegyveröket. Végigvonulnak az arénán, üdvözlik a nézőket. Elmúlt már az előjáték. Eldobják a fafegyvereket, a hurokvető hajtásra készen áll. Harsog a tárogató, cseng az öldöklő kard, sötét por kél és az örülten tapsoló nézők kiáltásaiba vad káromkodás, diadalkiáltás vegyül. Ott fekszik a gladiator, ellefele töre már-már szívébe merül. Megadj-e a kegyelem-döfést? „Megállj, az élő Isten nevében, vissza!“

— Egy porral lepett, szöresuhás zarándok veti széjjel erős kézzel az utjába álló öröket — „Vissza!“ és a küzdök közé rohan. „Megálljatok, istentelen testvérgyilkosok ti!“ — kiáltja érces hangon és magasra emelve keresztjét eszedet parancsol. — „Telemachus vagyok. Elhagytam messze hazámat a keleten, hogy e helyen lássam, minő a ti hitetek. Szégyen hát reátok, rómaiak!“ Néma, siri esönd. Csak a százados talak kiáltják vissza hosszán, rettenetesen: szégyen reátok! De hirtelen, mint zúgó orkan hangzik fel: „Le vele!“

és ezer torok ordítja böszült haraggal: „Le vele! Üssétek le!“ kardjaikhoz kapnak a gladiatorok, miut vérszomjas vadak vetik magukat a mérész idegenre, megtiporják, széjjelzúzzák. A kereszt az aréna porába hull, elborítja a zarándok vére. .

A római nép meggyilkolta Telemachust és keservesen megsíratta tettét. Nem kellett neki többé a gladiátorok embergyilkó játéka. Honorius örök időkre betiltotta azokat. A rómaiak pedig azóta sűrűn szoktak elzarándokolni bünbáno ruában egy új szent sirjához, az új szent Telemachus volt, az idegen zarándok.

Ez volt a gladiatori játékok vége. Tán újra egy Telemachus áldozatára van szükségünk, hogy a farsang, a mai Roma fékevesztett farsangja is eltűnjék?

Romanus.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Püspök úr ö Méltósága** folyó hó 6-án a reggeli gyorsvonattal székhelyére érkezett és 8-án este visszautazott Kolozsvarra, hogy jelen legyen az ottani misszió utolsó napjain. — A missziót P. Riesz, P. Schäffer és P. Bota jázvátsársági atyák tartják és pedig mint a kolozsvári lapokban olvassuk, oly eredménynyel, hogy a kolozsvári főtemplom nem képes befogadni az ajátatoskodókat. A jó atyák mindennap három szentbeszédet tartottak s folyton gyóntattak.

— **Személyzetiek.** Athelyeztettek a következő lelkészek. Kiss József Nagy-Sinkről Sersdahelyre, Georgievits Sándor Kudsirról Nagy-Sinkre. Miske Gyula Hunyad-Dobráról Kudsirra. — P. Timi D'nes sz. f. r. áldozópap és esküsomlyói tanítóképző intézeti helyettes zenetanár ugyanoda rendes tanárnak nevezetett ki.

— **Főpásztori körlevél.** Fíni hódolattal vettük kegyes főpásztorunknak ez évi III. számú körlevelét. Erdély püspöke e körlevélben kiválólag papágához szól. Kiindulásul használván a papi hivatal terheit és a papi életszentség veszedelmeit különösen sürgeti a folytonos és kitartó munkásságot; a szentírás és hagyományokból merített idézetek kézzel foghatóvá teszik, hogy kitartó munkálkodás nélkül tökéletes papi élet nem képzelhető; szembeszökő az is, hogy a hanyagság mily sok és nagy lelki bajnak lehetorrása, és melegyűlés. A papi munkálkodás tárgya elsősorban természetesen a lelki pástorkodás; az szentségek kiszolgálása a lelkek megnyerése, a bűnösök megtérítése, Krisztus országának terjesztése. Erre képesít mindenek előtt az egyházi tudományok buzgó ápolása, a szentírás és a szent atyák műveinek folytonos kézben tartása, a szertartások szabályszerű végzése. Azonkívül fölötte szükséges a világi tudományokkal való együttthaladás, az időszaki sajtó szemmel tartása, a hitet és erkölcsöt érintő újabb termékek körül való tájékozottság. Nagy buzgósággal sürgeti ö Méltósága az irodalomnak jó irányú ápolását egy tisztán egyházi, mint világi értelemben. Vannak — úgy mond — hazánkban folyóiratok, melyek majd a hiteni, majd a történelmi szakot ápolják, Jézus szent szívének, az oltárszentségnek, vagy a B. Sz. Máriának tiszteletét ápolják; majd az egyházi szónoklatot, majd pedig a hitélet művelését tűzik ki feladatul. Ilyek ben igen alkalmas tér nyílik a munkálkodásra. Atavaszi koronagyűlések beszéljek meg az alkalomszerűbb tételeket, melyek tudományosan kidolgozva a jegyzőkönyvekkel együtt küldendők be. Ö Méltósága kész a sikerült dolgozatokat közléstétetni, va'amin't kellő jutalmazásukról is kegyeseu gondoskodni. Főképen a következő három tételre hívja fel a papság figyelmét:

1. Az oltárszentség tiszteletének jelentősége s öregbítésének módjai.

2. A breviarium naponkénti elvégzése minden papra nézve kötelező. Felmentésének van-e helye?

3. A szent ténykedések végzésénél használhatjuk-e anyanyelvünket és minő indító okok alapjáú?

Azután a körlevél utasításokat ad a hitelenzésre vonatkozólag, személyzeti ügyekről tesz jelentést, végül pedig számos hasznos munkát ajánl megvételre. Ilyenek: Hajdan és most. A nagy áldozat. Főveszedelmünk. Lelki katalógus. Idegen tájakon. Virág csokor. Vasárnap. Középeurópai műépítmények. Irta valamennyit Tóth Mike S. J. és jutányos árban kaphatók a szerzőnél Kalocsán. — Egyházi énekek orgona kísérettel, P. Henning Alajstól S. J. Kalocsán. Krisztus Urunk fájdalmas keresztútja. Ford. Fuchs Gusztáv bratsói káplán. Sekrestyések és Harangozók vezérkönyve, írta Pogonyi Bernát heves-baktai lelkész. Katholikus Egyházi Zeneközlöny a Szent István társulat kiadása; a templompénztár terhére is megrendelhető.

Adja Isten, hogy e körlevélben elhintett jó mag termékeny talajba hulljon és bő gyümölcsöt teremjen!

— **Vargyasi Ferenc** szentszéki ülnök s a brassói róm. kath. főgymn. igazgatója f. hó 5-én elhunyt. Habár betek öta betegeskedett, mégis váratlanul jött a balála, hiszen egyik orvosa is azzal biztatta, hogy néhány nap múlva fölkelhet s teendői után nézhet. És szombaton éjjel csakugyan nagyon jól érezte magát; az ápoló apácával előbb imádkozott, aztán beszélgetett, végül még azon tűnődött, hogy vajjon melyik oldalára fektődjék. Hosszas töprekedés után a „jobb részt” választá. Milyen csendesesen alszik, gondola az apáca s alig mert sohajtani is, nehogy felébredje. És Vargyasi a *legjobb részt* választá, elaludt örökre, meghalt . . .

A boldogultban egyházmegyénk egyik buzgó papját, a tanügy hivatott munkását s a brassói magyarság egyik zászlóvivőjét veszíté el. A tudomány csaknem összes ágaiba alapos képzettséggel rendelkezett s rendkívüli előnyére szolgált az az érdekesség, az a szikrázó szellemesség — igazi esprit, melylyel rengeteg tudását nem piacra vitte vagy fitogtatta, hanem csupán véletlenül is elárulta. Mert Vargyasi szerény volt, igen szerény. Nem értett a modern stréberséghez; pedig ha kissé élelmesebb lett volna bizony-bizony sokra, nagyon sokra vihetné volna. Megelégedett ő teljesen pap és tanáriársai s tanítványai szeretetével. De erősen is szeretttük Vargyasit, hiszen a megtestesült szelidség, jóság vala, „vir in quo non erat dolus.” Ideális ember volt, a szó nemes értelmében, ki legtöbbször éppen a közelmúltban saját kárára tapasztalta, hogy nem a mai világba való a túlságos optimizmus. S ezen fájó tapasztalat okozta, hogy utóbbi időben kissé mizantropiá vált. Csatlódni is csak nagy lelkek képesek. Most már tisztán lát. Lelke Isten ítélőszéke előtt áll; legyen az Úr, kiben mindig bízott irtalmas bírja!

Haláláról a tanári testület a következő gyászjelentést adta ki:

„A brassói róm. kath. főgymnásium tanári kara tájékoztatmas szívvel jelenti, hogy szeretett igazgatója Vargyasi Ferenc, erdélyegyházmegyei áldozópap, szentszéki ülnök, státusgyűlési tag, élete 59., áldozópapságának 36., tanári működésének 33. s igazgatóságának 21. évében szívvelhűdés következtében ma reggel 4 órakor az Úrban csendesen elhunyt. Temetése a főgymn. rajzteremből folyó hó 7-én délután 3 órakor lesz. Az engesztelő szent miseáldozat f. hó 8-án reggel fél 10 órakor fog a Mindenhatónak bemutatattni. Brassó, 1899. márc 5-én.

A boldogult elhalálózása alkalmából impozáns módon nyilvánult a közérsvét, a hála, a szeretet. Koporsóját szebbnél szebb koszorúk borították. Nővére Falkensteiné, a brassói r. k. főgymn. tanári testülete, a főgymn. ifjuság, a VIII. osztály, a székely-udvarhelyi r. k. főgymn., a kántai r. k. gymm. Gulasny brassói könyvkereskedő stb. helyeztek ravatalára koszorút. Résztvételket fejezték ki levél és sürgöny útján: a brassói összes középiskolák élőkön a főreálal, Szamosi J. dr. Márki S. dr., Csengeri I. dr. kolozsvári egyetemi tanárok, Karácsony Márton m.-vásárhelyi főgymn. igazgató, Jancsó Ernő piskii esperes-plebános, Göllner K. pozsonyi kir. kath. főgymn. tanár stb. Az erdélyi r. k. Státus középiskolái is képviseltették — többé-kevésbé — magukat

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat Felelős szerkesztő: **Körödy Péter dr.**

Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Péter János dr., Wagner Sándor, Zlamál Ágoston.**

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.

a temetésen. A gyulafehérvári főgymn. részéről Zlamál Ágost, a csik-somlyói részéről Wassilkievitz Viktor s a székely-udvarhelyi részéről Gáspár Balázs és Gáspár István tanárok voltak jelen. A temetési szertartást nagy segédlettel Schwörer S. szentszéki ülnök végezte; a sirnál Gyártás I. dr. mondott búcsuztatót. Brassó összes intelligenciája és megszámlálhatatlan népsokaság állotta körül a sirt, mely Vargyasi hült tetemét magába fogadá. R. i. p.!

— **A pápa egészsége.** Elmult XIII. Leo pápa Ó Szentsége megkoronáztatásának 21-ik évfordulója is, de ez egyszer nagyon szomorúan. A szokott ünnepek elmaradtak; nagy izgatottsággal várta Róma e napot, mert az orvosok ítélete szerint e naptól függött, életben marad-e a pápa vagy sem, mert e nap volt az operációtól számított harmadik nap. A vatikán körül már kora reggel lázas élet játszódott le. A jövő-menők kíváncsi kérdézősködése, a vágató fogatok bosszú sora, a mindentelől jövő követek, köldöttek, a számtalan sürgöny (vasárnapig csak 23000.) megmutatták, hogy baj van. Az olasz király személyesen hároms. or küldött a Vatikánba követet, a kormány a Vatikán körül nagyszámu katonaságot vont össze. Az Osservatore Romano“ rendkívüli kiadásai rövid idő alatt elkapkodtak; a liberális lapok is hasábokra menő tudósításokat hoztak és tiszteletteljesen szólottak a szenvedő pápáról. De annyi ezer katolikus imája az örökváros szentjeinek közbenjárása ez egyszer elhárította a veszélyt. Ó Szentsége szemlátomást javult, jó kedve, derült hangulata, a melylyel betegsége elejétől fogva fogadta Isten akaratát és mely oly nagyon megkönnyíté az aggódo orvosok munkáját, mindvégig megmaradt. Azt mondják, egy reggel azzal lepte meg az orvosokat, hogy felolvasta nekik azt a költeményt, melyet álmatlan perceiben egy pápáról irt, a ki hasonló helyzetben volt. Laponni azon kívánságára, hogy még sokáig éljen, ő Szentsége azt felelé: „Soká? — Sok volna! Egy két évvel megelégszem.” Szombaton már alig tudott ágyban maradni, vasárnap tíz órakor már felkelt. Hogy Rómának alkalmat adhasson, hogy szerencsés felgyógyulásáért köszönetet mondhasson az Égnek, ő Szentsége az elmaradt megkoronáztatási ünnepek megtartását **Leó** napjára április 11-ikére tűzte ki, még pedig — úgy süttögték mindenfelé — **Sz. Félér templomában.** Persze nagy örömmel fogadták Rómában e birt s most már lázas tevékenységgel készülődnek **Leó** napjára, hogy rendkívüli módon mutassák meg ő Sztségének, hogy szeretik és hogy szívből örülnek, hogy az Ég még életben tartotta.

P á l y á z a t.

Ülkében (Udvarhely megye) egy újonnan szervezett tanító állásra folyó év április 3-ig bezárólag pályázat nyitattik.

Jövedelme: 400 frt. havi előleges részletekben, három szobából álló, kamra és pécével ellátott csinos lakás, veteményes kert, fajtási is legeltetési jog. Kötelessége: a mindennapi és ismétítő tankötelesek tanítása, faiskola kezelés, szükség esetén és nagyobb ünnepeken isteni tiszteletnél segédkezés, a tanulók templomba vezetése, általában az iskolaszék által rábizandók végzése.

Csak is oklevél s róm. kath. tanítók pályázhatnak.

Ülke p. Székely-Udvarhely 1899 február 26-án.

Iskolaszéki elnökség.